

Kaposvári Egyházmegye

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum

2018- 2020

Egyházmegyei Zsinat

BEVZETÉS

A munkadokumentum célja az általános témafelvetés. Segítséget kíván nyújtani az ifjúságpasztorációval kapcsolatos zsinati munkához, közös gondolkodáshoz. Felépítését és tartalmát tekintve a teljesség igénye nélkül íródott és a továbbgondolásra nyitott. Tartalmilag több egyházi dokumentumból, pápai megnyilatkozásból is merít, mégis legnagyobb részben a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Ifjúsági Bizottságának egyik dokumentumát veszi alapul, mely részletesen és gyakorlati módon igyekszik foglalkozni az ifjúságpasztorációval.

Valójában a hangsúly nem is a dokumentum szövegén kell, hogy legyen, hanem azt követő kérdéseken és az arra adott válaszokon. Így arra hívjuk meg az olvasót, hogy a válaszokra adott kérdésekkel kapcsolódjon be a dialogikus zsinati munkába, folyamatba.

1. AZ IFJÚSÁG VALAMINT AZ IFJÚSÁGPASZTORÁCIÓ

FOGALMÁNAK MEGHATÁROZÁSA

1.1. Az ifjúság fogalma

Az ifjúság a modern társadalomban sajátos pszichológiai, szociológiai, tudati jellemzőkkel rendelkező életkori, társadalmi csoport, ennek ellenére nem tekinthető önálló társadalmi rétegnek. Az ifjúsági szociológiával foglalkozó szakemberek egyik fontos kérdése, hogy a gyerek, az ifjúság, milyen jellemzőkkel bír(t) egy adott korszakban.

Az ifjúsági szociológiával foglalkozó szakirodalmak Magyarországon és más országokban is nagyon szerteágazóak. Ahány területe létezik

a társadalomtudománynak, annyiféleképpen értelmezik az ifjúságot, annak fogalmát és használhatóságát egyaránt.

Ezt a társadalmi korcsoportot a történelem során a témával foglalkozó kutatók különböző módon definiálták (például: ifjúság, tizenévesek, fiatalság, fiatal korcsoport, ifjú generáció, tinédzserek, stb.). Az aktuális politikai nézetek, társadalmi helyzet, mind befolyásolták a fogalom definícióját és körülhatárolását.

A változó szociális helyzet és a tudományterületek sokszínűsége miatt is, életkor szerint nehéz az ifjúságot kategorizálni. Az ifjúsággal foglalkozó társadalomtudományok – mint a pszichológiai vagy a szociológiai, s azon belül az ifjúságszociológia vagy az ifjúságpolitika – különbözőképpen határozzák meg az ifjúságot.¹

Andorka Rudolf szociológus szemmel azokat tekinti fiataloknak, akik „már nem gyerekek, de még nem felnőttek, vagyis nem kezdték el a rendszeres kereső munkát, nem alapítottak családot, vagy egyszerűbben nem rendelkeznek a felnőttek összes jogával”.² Ezeknek a fiataloknak a státusza már nem gyerek, de még nem is felnőttek, egy köztes életformában élnek. Ezt a társadalmi csoportot Somlai Péter „új ifjúságnak” nevezi.

Ebből következően az ifjúság, mint fogalom, inkább egy életkori szakaszt jelöl, amely az életnek a gyermekkortól a felnőttkorig tartó időszaka. Ez a testi és a lelki fejlődés mellett elsősorban a társadalmi státuszra vonatkozik.³

¹ Vö. Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába (Osiris, 2006).

² Vö. Uo.

³ Németh Nóra Veronika: Ifjúság és kultúra (Az ifjúságszociológia aktuális kérdései a kulturális fogasztás tükrében – Kutatási szeminárium), 2009.

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

1.2. Az ifjúságpasztoráció egyházi kapcsolatrendszere⁴

„Az ifjúságpasztoráció célja nem a fiatalok »szórakoztatása«, hanem annak elősegítése, hogy belőlük érett, felelősségteljes, öntudatos keresztény felnőttek váljanak.” (Száraz László)

Ahhoz, hogy ifjúságpasztorációnk ezt a célt elérje, szükséges, hogy az egyháznak az ifjúsággal kapcsolatos küldetését egységben szemléljük, és ne csupán az egyik vagy másik szereplő, hanem az egyetemes cél szempontjából közelítsük meg. Az ifjúságpasztoráció ugyanis nem működhet egymagában, csak beágyazódva az egyház teljes missziójába, küldetésébe. Nem szabad csak azt tekintenünk ifjúságpasztorációnak, amit az ifjúsági referens, avagy a katekéta, avagy egy adott lelkeségi mozgalom tesz. Ki kell alakuljon bennünk a készség, hogy például a lelkeségi mozgalom örüljön, ha a benne nevelődött fiatalok felnőttként elköteleződnek egy plébánián (pedig így esetleg kevesebb idejük jut a mozgalom belső feladataira); az egyházmegyei pasztoráció sikernek tekintse, ha a körében felnőtt fiatalok közül nem csak egyházmegyesi papi, de azt is, ha szerzetespapi hivatás támad (noha ő így nem az adott egyházmegye égető papi gondjain fog enyhíteni szolgálatával); a plébánia adjon hálát Isten Országának növekedéséért, ha olyan fiatalok, akik a területén élnek, de még nem sikerült őket elkötelezettségre vezetnie, egy lelkeségi csoportban eljutnak a megtérésre (úgy tekintse, hogy ők nem veszteségei, hanem nyereségei az ifjúságpasztorációnak) stb.

Ennek a szemléletmódnak a kialakulása katolicitásunk egyfajta fokmérője és ifjúsági munkánk sikerességének egyik záloga. Mindehhez azonban az előítéleteinken és megszokásainkon való felülemelkedésre van szükség. A tudatos kapcsolatépítés készségének elsajátítása ezért már a papképzésnek is elengedhetetlen része kell hogy legyen. Összefoglalóan azt mondhatjuk: szükséges, hogy mindazok az egyházi cselekvési területek, szereplők, intézmények és eszközök, amelyek kapcsolódnak az egyház ifjúsági munkájához, tiszta identitástudatú, egymást elismerő és egymást erősítő módon legyenek kapcsolatban egymással. Eközben minden szereplőnek pontosan és őszintén kell látnia a saját és a többiek kompetenciáját és annak határait, és sem lelkesedésből, sem a másik nem ismerete vagy alábecsülése miatt nem szabad azok figyelembevétele nélkül cselekednie.

A kompetenciák tisztázása egyrészt a szereplők egymás között fenntartott élő kapcsolatának gyümölcse lehet. Ennek érdekében elengedhetetlen az időnkénti személyes találkozás, aminek formai és időbeli kereteit a pasztoráció különböző szintjein célszerű kialakítani és folyamatosan felülvizsgálni. Más esetekben a kompetenciák összehangolása nehéz és kényes kérdés, és ilyenkor az eljárók bölcsességét igényli, melynek egymás közti egyeztetést követő egyértelmű útmutatásban kell megnyilvánulnia. Hasznosnak látszik egy olyan lelkipásztori szolgálat, melyben egy pap sajátos megbízatást kap a megyéspüspöktől az egyházmegye ifjúságpasztorációs törekvéseinek összefogására és a különböző ágensek összehangolására, továbbá az egyházmegye területén élő (például) 14-29 éves fiatalok lelkipásztori ellátására, a plébánosok munkáját kiegészítendő, segítő. Ez lehet az ifjúsági lelkész sajátos megbízatása is. Végül nélkülözhetetlen az is, hogy az adott egyházmegye területén működő egyházi iskolák, szerzetesrendek, apostoli élet társulásai, világi intézmények, valamint a lelkeségek és mozgalmak sajátos

⁴ Országos Ifjúságpasztorációs Tanulmányi Napok Záródokumentum, MKPK Ifjúsági Bizottsága, Budapest 2015 – 2017, 7–14.

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

pasztorális céljukat hozzáigazítsák a püspök, vagyis az egyházmegye pasztorális céljaihoz, és ne váljanak a plébániai ifjúságpasztorációval egymás konkurenseivé, hanem egymásnak – legalább közvetett – támogatói legyenek.

Az alábbi vizsgálatban az ifjúsági korosztályt két részre osztottuk, 14–18 közötti, illetve 18 év feletti korosztályra: serdülőkre és fiatal felnőttekre.

Igyekeztünk felvázolni mindazokat a szereplőket és tényezőket, amelyek/akik jelenléte érinti az ifjúságpasztorációt. Megkülönböztetünk ezek között inkább cél- és elv-, inkább eszköz- és inkább ágens- vagy programjellegű elemeket.

Célok és elvek:

- a katekézis fogalma köré csoportosuló elemek: (pre)evangelizáció, katekumenátus, szentségi katekézis, folyamatos katekézis;
- közösség (communio) lelkülete;
- lelkipozítás;
- hivatásgondozás;
- misszió (küldetéstudatra nevelés);
- szolgálat, önkéntesség.

Eszközjellegű elemek:

- egyházi belső kommunikáció;
- egyházi programok és rendezvények;
- kultúra, sport, szórakozás, egyéb nem közvetlenül egyházi valóságok;

- konkrét megvalósulását (csoport) tekintve a közösség.

Cselekvők és cselekvések:

- pápa (a világegyházzal megélt egység, a katolicitás főleg az ő személyén át tudatosul);
- püspök;
- plébánia és papja(i), a plébánián létrejövő ifjúsági közösség(ek) (megkülönböztetendők a [nagy]városi, a vidéki betöltött és a vidéki pap nélküli plébániák);
- család;
- ifjúsági referens;
- ifjúsági iroda (jelenleg nem működik egyházmegyénkben);
- a 14–18 év közötti korosztály esetén fontos szereplő a katolikus iskola (ezen belül több szempontból megkülönböztetendők az egyházmegyei fenntartású és a szerzetesi iskolák), és ide kapcsolódnak még a katolikus kollégiumok; életkorilag ide tartozik az állami iskolákban zajló hitoktatás, és az az egyre több nem egyházi középiskola, ahol nincs hitoktatás, de jelen vannak hívő fiatalok társaik között;
- a 18 év fölötti korosztály szempontjából fontos szereplők az egyetemi lelkészségek, a katolikus felsőoktatási kollégiumok, a teológiai főiskolák; és itt is számolni kell a korosztály ezeken keresztül el nem érhető tagjait (főiskolások, fiatal dolgozók, fiatal munkanélküliek) magukban foglaló intézményekkel, illetve azokkal a társadalmi terekkel, ahol hívő kortársaik az ilyen fiatalokkal találkoznak;
- szerzetesi közösségek;

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

- lelkeségi mozgalmak (ezen belül számos csoportosítás lehetséges; az ifjúságpasztoráció szempontjából lényeges lehet, hogy vannak olyan mozgalmak – de szerzetesrendek is –, amelyek kifejezetten a fiatalokkal foglalkoznak, vagy nekik is tartanak fenn valamilyen sajátos programot, mások pedig korosztályi szempontból általános megközelítésűek);
- jegyesoktatás;
- cserkészlet;
- egyházi és egyházközei civil szervezetek (egyesületek);
- ökumenikus kezdeményezések.

Az egyes elemek és kapcsolataik tekintetében a következő megállapításokat tehetjük (identitások és kölcsönös egymásrautaltságok az ifjúságpasztoráció szempontjából):

- A katekézis és a közösség állandó kölcsönhatásban kell hogy működjenek. Egyik sem helyettesítheti a másikat, és mindkettőnek számolnia kell a másik igényeivel. A katekézis mint folyamatos cél megvalósítása nagy találékonyságot és tudatosságot igényel az ifjúsági munkában.

- A vidéki plébániák sokszor elérhetetlennek tűnő fiataljaihoz nagy találékonysággal kell keresni az utakat. Az egyházi iskolákon, kollégiumokon túl a városi nem egyházi iskolákba bejárók talán nagyobb eséllyel lennének elérhetőek a tanintézményekben, de ehhez tudatosítani kell, hogy hívő és közösségbe tartozó osztálytársaikat, akik személyesen meghívhatják őket az egyház közösségébe, szintén az egyházi cselekvés teljes értékű szereplőinek kell tekintenünk, és ezzel a missziós tudattal meg is kell próbálnunk felvértezni őket. Az ilyen jellegű városi pasztorációnak pedig figyelemmel kell lennie az iránt, hogy

tudatosan erősítse a fiatalok plébániai megjelenését, aktívvá válását a kistélepülésen, ahonnan az iskolába bejárnak. Az ifjúságpasztorációnak folyamatosan figyelemmel kell kísérnie a fiatalok mobilitásának alakulását, és általánosabban a nagyvárosba való elvándorlás, illetve a vidékre, tanyákra való visszavándorlás társadalmi jelenségét.

- A 14–18 év közötti korosztályban a lelkeségek és mozgalmak jó együttműködése az iskolákkal (a szerzetesi iskoláknál ugyanezt jelentheti a rend karizmájának megjelenése a nevelésben) különösen sokat tehet a közösség/katekézis fenti együttes céljáért (pl. lelki gyakorlatok tartásával). A közreműködő mozgalomnak ilyenkor még nagyobb a felelőssége, hogy az iskolákban zajló megszólítás után a plébániaközösségekbe való begyökerezést segítse. Ennek sikeressége nagymértékben az adott lelkeség saját plébániai kapcsolatrendszerén és feladattudatán múlik.

- Világos megkülönböztetést igényel az előjárók részéről a katolikus iskolákban kiszolgáltató szentségek (pl. bérmálás) és a rájuk való felkészítés sokféle jelenlévő, sok problémával terhelt gyakorlata.

- Állandó és egyre súlyosabb kérdés, hogy a pap nélküli plébániákon hogyan segítjük azokat a fiatalokat, akiknek van közösségi igényük. Néhány helyen ebben is segíthetnek a missziót tartani kész és utána a kapcsolattartással is törődő lelkeségi mozgalmak, másutt ez sem működik. Van példa olyan modellre is, ahol az egyházmegyei ifjúsági referens és munkatársai az ifjúsági közösséggel rendelkező erősebb vidéki plébániák fiataljait igyekeztek rávenni, hogy tekintsék felelősnek magukat, és időnként nekik szervezett alkalmak útján törődjenek kisebb településeken élő,

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

közösség nélküli kortársaikkal. A közösségi média szintén egy lehetőségnek tűnik, de nagyon tudatosan kell kezelni azt a hatást, amit az a valódi közösség erősítésén túl a látszatközösség illúziójával okoz.

- Az ifjúsági munkában mindig nagyon fontos a kortársak közötti személyes kapcsolat és meghívás ereje.
- A jegyesoktatást az ifjúságpasztoráció ügyének kell tekintenünk (közös határterület a családpasztorációval), melynek mindig keresztény családok létrejöttét és a katekézist kell céloznia.
- Egész ifjúsági munkánknak támogatnia kell a különféle hivatások születését. A papi és szerzetesi hivatásukra ráébredők az egyház kincsei. Sok szeminárium, közösség szervező hivatástisztázó, -gondozó programokat, de egyházmegyei táborok is alapul vehetik az elköteleződés kérdéskörét.
- A 18 év feletti korosztályban még élesebb szükséglet missziós lelkületre meghívni azokat, akikkel már kapcsolatban vagyunk. Általuk lehet elérni azokat a megkeresztelt kortársaikat is, akikkel megszakadt a közösségi kapcsolat. Akik legközelebb vannak hozzánk (aktív munkatársak plébánián, közösségekben, lelkeségi mozgalomban stb.), azokat tudjuk motiválni, hogy személyes kapcsolataikon keresztül az egyre tágabb köröket elérjék (azokat, akikkel lazább a kapcsolatunk, pl. nagy ünnepeken járnak csak templomba vagy katolikus intézményekbe járnak, és végül a nem hívők rétegét).

• A nem értelmiségiek elérése külön (és sokszor elfeledett) feladat. Ebben néhány lelkeségi csoportnak vannak jó tapasztalataik, amikor egyetemisták nem értelmiségiek barátaikat behozták a

közösségbe, akiknek jelenléte jótékonyan hatott vissza a főiskolás élethelyzetűekre is.

• Az ifjúsági referensek és az egyetemi lelkész(ek), iskola lelkészek (püspöki megbízottak) között az egymásraultaltság tudatának folyamatos fenntartására és az átjárhatóság, a „csatornázás” gördülékenysége érdekében folyamatos kapcsolattartásra van szükség.

• Nagy segítséget jelenthetnek az egyházmegyei ifjúsági irodák. Szerepük két területen tűnik szinte nélkülözhetetlennek: az önkéntesek és az egyházi ifjúsági rendezvények szervezése terén. (Jelenleg egyházmegyénk területén nem működik ilyen.)

• Az önkéntesség alkalmi, valamint egyes kulturális és sport- stb. események (melyek alkalmazása terén szerzeteseknek és lelkeségi mozgalmaknak is jó tapasztalataik vannak) alkalmasak lehetnek arra, hogy el tudják érni a nem keresztény környezetben élő fiatalokat, serdülőket és a fiatal felnőtteket egyaránt.

• A misszió terén érdemes kihasználni a lelkeségi mozgalmak, szerzetesi közösségek gyakran nagyobb mozgásterét és sajátos dinamikáit.

• Ahhoz, hogy a fiatalok megtalálják az életcéljukat, helyüket az egyházban, Isten tervében, szükségük van a katekézisen és közösségen túl a személyes lelkigondozásra, kísérésre, ahol beszélhetnek sajátos helyzetükről, kérdéseikről.

• A pápa és a személyében „tapintható” világegyház-élmény, a katolikus identitástudat fontosságát több területen is tudatosabb kérdéssé kell tennie az ifjúsági munkának:

– Az ilyen információk médián keresztül többeket el tudnak érni – nem hívőket is.

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

– A püspök személyén, az egyházi rendezvények, közösség, katekézis, plébánia vonalán keresztül ennek a megerősítésére is törekednünk kell.

– A fiatalok számára a csoportok hatalmas élmény- és erőforrás, de igény is a személyes találkozás a püspökkel, a pap és közösségének élő kapcsolata.

- Az önkéntesség az ökumenikus kapcsolatok egyik legjobb terepe, mert a mások szolgálata felekezeti független.

- Az egyházi civil szervezeteknek tudatos céljuk kell hogy legyen, hogy a fiatalok körében – mindig őrizve az élő egyházas lelkületet – a közösséget (communio) célozzák, főként az önkéntesség, képzések, kulturális és egyházi rendezvények által.

2. A FIATALOK HELYZETE A MAI VILÁGBAN

2.1 A fiatalok világának pszichológiája

„Ha a felnőttkori személyi érettséget úgy fogjuk fel, mint önmagunkért vállalt felelősséget, akkor a fiatalok még csak útban vannak az így értelmezett érettség felé. Milyen állomások, útszakaszok, feladatok, veszélyek kísérik őket ezen az úton?”⁵

Eduard Spranger szerint a fiatalok személyiségének alakulásában három nagy szakaszt vagy fontos tényezőt lehet elkülöníteni: az „én” felfedezése, az élet-terv megalapozása és az adott életkörnyezetbe való beilleszkedés.

Az „én” felfedezése azoknak a sajátos tulajdonságoknak a felfedezését jelenti, amelyek az adott fiatalot mindenki mástól megkülönböztetik és ezáltal (is) egyedi személyként határozzák meg. Ebben a szakaszban az első

lépés a *befelé fordulás*. Tapasztaljuk, hogy a serdülőkre jellemző egyfajta zárkózottság, én-központúság. A fiatal ekkor az élet nagy kérdéseit teszi fel magának: Miért élek? Mi a célja az életemnek vagy éppen az egész világnak? stb. Ha a serdülő ebben a szakaszban nem talál kielégítő választ, akkor az is előfordulhat, hogy az öngyilkosság gondolata környékezi meg. Másfelől éppen e kérdései miatt nagyon is nyitott a természetfeletti iránt.

Az „én” felfedezésében a második lépés a *csavargás szakasza*. Ez a külső „csavargás” azonban mély belső tartalmat fejez ki, tudniillik azt, hogy a fiatal úgy érzi, hogy neki midentől és mindenkitől el kell szakadnia ahhoz, hogy önmagává váljék.

A harmadik lépés a *felfokozott érzékenység, sebezhetőség*, és végül a negyedik lépcsőfok az *önállóság*. A fiatal elhárítja mások róla alkotott véleményét és képét, elveti a mások által felkínált utakat. A célokat maga rajzolja meg magának.

A második szakasz az élet-cél megalapozása. Ezt nem szabad összetéveszteni a pályaválasztással. ebben a szakaszban a fiatal elkezd egészségesen szemlélni az életét és kialakítani egy irányvonalat, ami felé szeretne haladni, ez még nem jelent konkrét hivatást. Ez az időszak az eszmények megszületésének időszaka. Ennek a szakasznak a logikája, hogy a fiatal igyekszik úgy alakítani saját életét, hogy annak ő legyen az ura.

Végül a serdülőkor harmadik fázisa a sajátos életkörnyezetbe való beilleszkedés. Eddig is ugyanez a környezet vette körül, de ez eddig egy „adott világ” volt. Most személyes valósággá kell válnia, azaz „elfogadott világgá”. Ez egy hosszan tartó folyamat, mely egészen kihúzódik a felnőtt kor eléréséig.

⁵ Szentmártoni Mihály, *A fiatalok világa*, Róma 1985, 25.

2.2. Vallásszociológiai kitekintés⁶

A katolikusnak keresztelt mintegy 850.000 15-29 éves fiatal nagyon eltérő mértékben kötődik az Egyházhhoz. A vallásukat rendszeresen gyakorló aktív katolikus fiatalok tényleges száma valószínűleg néhány tízezerre tehető.

A legtágabb kör, a katolikusoknak kereszteltek sok szempontból a teljes magyar ifjúsághoz hasonló módon, többségében inkább kívülálló módon viszonyulnak a valláshoz, az Egyházhhoz. Ezzel szemben a vallásukat rendszeresen gyakorló katolikus fiatalok nagy többsége számára nagy fontosságú a vallás, ami a vallásosság, az Egyházhhoz kapcsolódás különböző formáiban jelenik meg.

A vallásukat rendszeresen gyakorló katolikus fiatalok csoportján belül is vannak eltérések a valláshoz való viszonyulásban. A nagyvárosi és az idősebb (25-29 éves) fiatalokra inkább jellemző egy, a vallás személyes fontosságát erősebben hangsúlyozó valláskép, valamint a katolicizmusnak egy erkölcsi alapú értelmezése, mint a fiatalabbak és a kisebb településeken élők esetében.

2.3. A fiatalok helyzete, szerepe a társadalomban

A fiatalok helyzetével, világával, kihívásaival az Egyház mindig is foglalkozott. Ezzel követi Jézus példáját is, akinek az emberekhez fűződő viszonyában mindig fontos volt, hogy az egész személyt megértse, így tett akkor is, amikor az emberek, köztük fiatalok tanácsért jöttek hozzá (vö. Mk 10,21).

A mai kor jellemzője a gyors változás, és ez meghatározza az életünket, az életstílust. Ez a gyors változás jellemzi a fiatalok életét is. Ez egy tény,

amelyt el kell fogadnunk és nem harcolnunk kell ellene, hanem meg kell értenünk és fel kell fedeznünk, hogy ezek között a körülmények között mit tehetünk, hogyan tudjuk a fiatalokat rávezetni arra, hogy megfelelően tájékozódni tudjanak a mai világban. El kell fogadnunk, hogy a mai világban-benne-való életünk (vö. Heidegger) része a modern információs technológia annak minden előnyével és hátrányával együtt. Ez nem egy párhuzamos világ, amelyből a fiatalokat ki kellene szakítani, hanem a mindennapjaink természetes része, éppen ezért a helyes használatra kell az ifjúságot „megtanítani”.

A fiatalok sokszor az élet különböző lehetőségeit mérlegelve, kevésbé figyelnek oda a vallási életre. A kérdés azonban az, hogy miként közelítjük meg ez a nehézséget, „problémát”. Ha a vallási gyakorlatokat vesszük alapul, akkor tényleg nagy a „hiányosság”, azonban ha a nyitottságot tekintjük, akkor azt mondhatjuk, hogy a fiatalok nyitottak a spiritualitásra és talán éppen erről az oldalról lehetne, kellene közelíteni.

„Az imagyakorlatok korszakának vége, de sohasem volt még ekkora éhe az imának, különösen a fiatalok körében. A kulturális változás, amelyben élünk, olyasvalamit hívott létre – hogy pontosan mit nem tudjuk -, ami vágyat, éhséget ébreszt a belső tapasztalatra. Érezzük, valami hajt, valami vonz. Nem ülhetünk tétlenül tovább. Találnunk kell valamit, egy választ. A kábítószer adja meg? Vajon a szexualitást kitágított fogalma hoz szabadulást? Ezeket a területeket mindent kipróbáltunk, de a napok egyhangúsága hamar hozzásegít, hogy kiderüljön: az efféle élmények tiszavirág-életűek. Elenyésznek, mint reggel a megszülető, estére kimúló rovar. Az éhség azonban megmarad. És egyre gyötrőbb. A feszültséget főként a fiatalok érzik. Gyakran az egzotikum keresésében fejeződik ki. Tőlünk – legalábbis így vélik – nem kaphatnak választ. Útnak indulnak tehát. (...) Tapasztalatról tapasztalatra haladnak. Feledik, ami mögöttük

⁶ Katolikus Ifjúságkutatás 2017. – MKPK IB Tanácsadó Testület ülésén elhangzott előadás alapján.

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

áll, mindig előrelépnek. (...) Az imaéhség olykor a Távol-Kelet felé hajtja a keresőket. Nyugati fiatalok százai időznek jelenleg is az indiai és japán „ashramokban”, hogy egy „guru” irányításával bevezetést nyerjenek a szemlélődés módszereibe.”⁷

A jelen korra jellemző rohanásban a fiataloknak nem könnyű hosszútávú és szilárd döntéseket hozni, éppen ezért sokszor a pillanatnyi örömeik vezetnek döntéseiket. Ennek okán fontos lenne, hogy az ifjúságpasztorációban a fiatalokkal megízleltessük a jó döntés nyugalmat és biztonságot adó értékét, erejét.

A mai fiataloknál sokszor azt tapasztaljuk, hogy csökkent a szociális érzékenység, amely azzal jár, hogy a fiatalok sokszor nem figyelnek embertársaikra, de még legszűkebb környezetükre sem igazán. ezzel kapcsolatban Ferenc pápa a következőket fogalmazta meg számunkra:

„Különösképpen rátok, fiatalokra bízom azt a feladatot, hogy ismét az emebri kultúra középpontjába állítsátok a szolidaritást. (...) Meg kell tanulnunk a szegények mellett állni. Ne tömjük tele a szánkat a szegényekről szóló szép szavakkal! Találkozzunk velük, nézzünk a szemükbe, hallgassuk meg őket! A szegények konkrét alkalmakat jelentenek számunkra, hogy magával Jézussal találkozzunk, hogy megérintsük az Ő szenvedő testét.” (2014. április 13.)

2.4. A fiatalok szerepe az Egyházban

„Ti, fiatalok erősek vagytok, az életetek olyan szakaszában vagytok, amikor nem vagytok híjával az energiának. Használjátok ezt az erőtöket és energiátokat a világ megjavítására, kezdve a hozzátok legközelebb eső

valóságokon. Azt szeretném, hogy ez egyházban bízzanak rátok erőteljes feladatokat, hogy legyen bátorság teret engedni nektek, ti pedig készüljétek fel rá, hogy magatokra vállaljátok ezt a felelősséget.”⁸ (Ferenc pápa)

2.5. A Katolikus Ifjúságkutatás 2017 nevű kutatássorozat eredményeinek rövid összefoglalása⁹

A katolikus fiataljaink előtt álló problémák, kihívások elmondásuk alapján nem igazán különböznek a teljes magyar ifjúságot érintő problémáktól, melyek elsősorban az alábbiak, a fiatalok megfogalmazása alapján: jövőkép hiánya, munkavállalási nehézségek, anyagi bizonytalanság. A fiatalok kifejtették, hogy nem tartják megfelelőnek az Egyház ezen kihívásokra adott válaszait. A gyakorló katolikus fiataljaink többsége megfogalmazta, hogy az Egyháznak a jelenleginél többet kellene foglalkoznia a fiatalok problémáival.

A vallásos neveléssel kapcsolatban meg kell említenünk, hogy a ma templomba járó fiatalok 87%-a gyermekkorában is járt. A vallásos nevelés fontos része a hitoktatás, azonban nem mindegy, hogy hol zajlik a hitoktatás – legalábbis a kutatás ezt mutatja. A csak iskolai hitoktatásban részesültek (itt még nem a jelenlegi kötelező hit- és erkölcsstan oktatásról van szó) jelentősen alacsonyabb számban váltak rendszeres vallásgyakorlókká, mint azok a fiatalok, akik a plébánián vagy a plébánián is részesültek hitoktatásban.

⁸ Ferenc pápa, *Ifjúság világnapjára írt üzenete* – 2018.

⁹ Katolikus Ifjúságkutatás 2017. – MKPK IB Tanácsadó Testület ülésén elhangzott előadás, valamint a 2018-as Családpasztorációs Papi Találkozón elhangzott előadások alapján.

⁷ André Louf, *Uram, taníts meg minket imádkozni*, Bencés Kiadó, Pannonhalma 2014, 13-15.

Az egyházi iskolákkal kapcsolatban is fontos megjegyeznünk, hogy önmagukban rendszertelen vallásgyakorlatot és az egyházhoz kötődés lazább formáit képesek eredményként elérni.

Abban az esetben viszont, amikor a hitoktatás bármely formája párosul otthoni vallásos neveléssel jelentősen növekszik a rendszeres, elkötelezett gyakorló vallásosság.

Az aktív katolikus fiatalok többsége kötődik egy adott plébániához és az aktivitásuk is elsősorban a plébánia viszonyában értelmezhető. Továbbá a plébániához tartozás személyes kapcsolatot is jelent számukra a helyi pappal (vagy papokkal).

A Katolikus Egyház egyes erkölcsi tanításai erősen megosztják a katolikus fiatalokat. Nem állítható egyöntetűen a gyakorló katolikus fiataljainkról, hogy magukénak vallanak az Egyház tanítását ezekben a kérdésekben. Leginkább a házasság előtti együttéléssel kapcsolatos katolikus erkölcsi tanítás elfogadása okoz nehézséget a fiataloknak.

A gyakorló katolikus fiatalok többsége az alábbi területeken látna szívesen az eddiginél nagyobb egyházi jelenlétet:

- fiatalok életre történő felkészítése
- evangelizáció
- szegények, elesettek támogatása
- oktatás-nevelés (minőségi ifjúsági katekézis)

3. AZ IFJÚSÁGPASZTORÁCIÓ ELEMEI

3.1. A fiatalok nevelése, katekézise¹⁰

A fiatal korosztály nevelésének célja ugyanaz, amit a Magyar Kateketikai Direktórium a katekézis vonatkozásában így fogalmaz meg: „hogyan az Istentől kapott élet elfogadására, igenlésére és szolgálatára vezesse el őket.” (MKD, 3.3.2.3) Feladata „a helyes evangéliumi értékrend bemutatása, és ennek alapján a szabad, felelős, önálló gondolkodásra segítés: a személyes keresztény identitás kialakítása, amelynek nélkülözhetetlen közege a közösség.” (MKD, 2.2.5) A nevelés első lépése a bizalom kialakítása, valamint az olyan tevékenységek, amelyek nyitottá tehetik a fiatalot Istenre. Minden fiatalot – életállapotához és hitbeli érettségéhez igazodva – rá kell ébreszteni meghívottságára. A fiatal generáció többségében a keresztény nevelésnek a hitébresztést kell elősegítenie.

Az ifjúság hitre nevelése egy olyan folyamat, amely már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, ezért ki kell emelni a családok felelősségét abban, hogy ők a gyermek első számú emberi és krisztusi nevelői. Számolnunk kell azzal a ténnyel, hogy a társadalomnak ez az alapvető sejtje – a család – sérült.

A mai fiatal számára fontos érték a személyesség, ezért a nevelés során nem csak az egyház világos tanítását kell átadnunk, hanem folyamatos lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a hit tartalma mellett személyes támogatást is kapjanak (elérhető lelki vezető, közösségi helyek, programok, közösségi tér). A nevelőnek szem előtt kell tartania a közvetlen és

¹⁰ Országos Ifjúságpasztorációs Tanulmányi Napok Záródokumentum, MKPK Ifjúsági Bizottsága, Budapest 2015 – 2017, 20–23.

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

személyes kapcsolat kiépítését a fiatalokkal, amely feltétele minden további ifjúságpasztorációs tevékenységnek. Az egyházmegyében szükséges ifjúsági referens kinevezése. Ennek a korosztálynak a pasztorációjára már a papképzés éveiben föl kell készíteni a növendékeket. Ehhez ajánljuk, hogy arányosan kerüljön bele a papképzésbe a jó gyakorlatok megismerése és az ezekhez kapcsolódó tapasztalatszerzés.

Ahhoz, hogy az ifjúságpasztoráció hatékonyan működjön, szükséges egy olyan munkacsoport kialakítása, amelyben lelkipásztorok, szakemberek, pasztorális munkatársak és önkéntes fiatalok együtt szolgálnak. A pasztorális munka hatékonyságát befolyásolják a helyi logisztikai feltételek. A fiatalok megszólításában lényeges szempont, hogy olyan külső és belső tereket alakítsunk ki, amelyek vonzóak, tiszták, és megfelelnek a mai kor közösségi igényeinek (alkalmas nevelői közeget biztosítanak). Ezek a helyszínek megkönnyítik a fiatalokkal való kapcsolatteremtést. Segítsük a plébániát mint közösséget abban, hogy otthona legyen a fiataloknak, hiszen a plébániai közösség nevelő erővel bír, melynek fontos szereplői a különböző tudatosan vagy spontán kialakult csoportok (vö. KÁD, 257).

A nevelés folyamatában nem csak a hit tartalmát kell átadnunk, hanem el kell vezetnünk a fiatalokat az emberi érettségre is, melynek végső célja a krisztusi nagykorúságra való eljutás. Az emberi érettségen belül lényeges például a döntésre és a felelősségre nevelés, a karitatív szolgálatra, a misszióra és a hivatásra nevelés. Törekedni kell arra, hogy a fiatal nemzedék tanuljon meg ünnepelni, kulturált szórakozási formákat ismerjen meg, és próbáljunk meg alternatívákat kínálni számukra a kikapcsolódásra. A helyi egyháznak ezen célra anyagi forrásokat is szükséges áldozni.

A katekéta kiemelt szereplője az ifjúságpasztorációnak, hiszen nap mint nap ő teremt kapcsolatot a fiatalokkal, sok esetben ő alakít ki plébániai ifjúsági csoportokat. A katekéta Isten jele és képviselője, ezért tudatosítania kell

magában, hogy életével példát ad és személyiségével nevel. Ezért az egyházmegyék részéről különös figyelmet igényel a megfelelő személyek kiválasztása, alap- és továbbképzése.

Az ifjúságpasztoráció szereplői (püspök, lelkipásztorok, katekéták, pasztorális munkatársak, fiatalok, szerzetesrendek, mozgalmak, szakemberek, elkötelezett világiak, valamint más pasztorális területek képviselői) törekedjenek arra, hogy egymás karizmáit megismerve és felhasználva működjenek együtt az ifjúság nevelésében és képzéseiben. A fiataloknak szüksége van a családi életre nevelésre, amelyre hazánkban jó, kipróbált program áll rendelkezésre. A fiatal felnőttek (pl. egyetemisták) részére szervezzünk keresztény értékrend alapján felépített párkapcsolati, illetve jegyeskurzusokat.

A nevelés különböző területein (katekézis, hittanóra, ifjúsági csoport, plébániai foglalkozások, képzések) egyre inkább hasznos a digitális eszközök használata, de nem szabad megfeledkezni arról, hogy ezek csupán segédeszközök. Ennek tudatában szükséges minden katekéta és nevelő számára elérhető országos és egyházmegyei segédanyagok készítése. A fiatalokkal való foglalkozásnak azt is magába kell foglalnia, hogy megtanítsuk, elvezessük őket az online világ eszközeinek helyes használatára.

Az iskolai és plébániai nevelés módszerében fedezzük fel a fiatalokat bevonó és érdeklődésüket felkeltő módszereket, amelyeknek lényeges elemei az interaktivitás, az érthető nyelvezet, a személyközpontúság, a játékoság, az élmény és az aktualizálás.

Az országos katolikus ifjúsági programokat meghirdető kiadvány koncepciójának továbbfejlesztésével érdemes lenne kialakítani egy ifjúságpasztorációs térkép-naptárt – folyamatos frissítéssel –, mely lehetőséget biztosít a jó gyakorlatok és aktuális programok megismerésére.

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

Az ifjúsági katekézis, és így az ifjúságpasztoráció „fontos feladata az imaéletre, a személyes imamód kialakítására való nevelés.” (MKD, 3.3.2.3) A nevelés során vezessük be a fiatalokat imádkozó közösségbe, ami különböző imamódok megismerésére ad lehetőséget. Erre adnak alkalmat azok az országos, valamint egyházmegyei, regionális találkozók és kezdeményezések, ahol meg lehet tapasztalni a közösséget és a közösségben végzett imádság erejét. A lelki élet elmélyítését szolgálja a fiatalok liturgikus nevelése (pl. ministránsok képzése) is. A spirituális nevelés végső célja krisztusközpontú emberré formálni a fiatalt.

3.2. A szentségi lelkiség és az ima¹¹

Az ifjúságpasztoráció feladata a lelkiség tekintetében az, hogy térképet adjon a fiataloknak az elkötelezett keresztyén élethez, és elvezessen a szentségi életre való rátalálásra, segítsen az abban való megmaradásban, rámutasson az elmélyülés lehetőségeire.

Az ifjúságpasztoráció kiindulópontja a pasztorációt végző istenkapcsolata. A rendszeres ima- és szentségi élet, a helyes önismeret segít Isten előtt megismerni és elfogadni önmagunkat, minden képességünkkel és korlátunkkal együtt. A vezető feladatának nulladik lépése tehát, hogy önmaga törekedjen az életszentség útján járni, így tud hitelesen tanúságot tenni arról az útról, amit mutatni szándékozik a fiataloknak. Ehhez hozzátartozik a rendszeres szentgyónás, szentáldozás, az imaélet és a közösségi élet. Fontos, hogy az ifjúságpasztorációban munkálkodó

személynek legyen megtartó közössége (papoknak papi, szerzeteseknek szerzetesi baráti, kollegiális) vagy legalább közösségi tapasztalata.

Fontos tudatosítani, hogy mindezek megtartása mellett is különösképpen is veszélyezteti a pasztorációban, és főként a fiatalok dinamikusán változó világában szolgáló személyeket a krónikus kifáradás és a kiégés. A megelőzés módszereiről, lehetőségeiről való tájékozódás és a szakszerű segítségkérés, szupervízió lehetősége elengedhetetlenül fontos.

Az ifjúságpasztorációt végző személy mindenekelőtt imában hordozza a rábízottakat. Esetleges félelmei és előítéletei ellenére legyen meg benne az a nyitottság, ami képessé teszi arra, hogy megszólítható legyen, és legyen bátorsága mások megszólítására is. Ehhez kapcsolódik hitének és küldetésének tudatosítása, az igaz katolikus hit ismerete, megélése és továbbadása.

Az ifjúságpasztorációt végző személy legyen élő, személyes kapcsolatban a fiatalokkal, figyeljen lelki igényeikre, tudjon az egyházmegyéjében lévő lelki életet segítő, elmélyítő programokról. Vizsgálja meg, hogy ezen a téren milyen lehetőségek érhetők el egyházmegyéjében, tekintetbe véve azt, hogy mások a városban élő és mások a vidéken, falvakban élő fiatalok lehetőségei és igényei.

A fiatalok számára különösen fontos (nem kizárólagosan!), hogy élményszerűen is találkozzanak Istennel. Ebben a következő eszközök lehetnek segítségünkre:

- Ifjúsági lelkinapokkal, lelkigyakorlatokkal hatékonyan lehet segíteni a fiatalokat a szentségi élet útján. Ehhez érdemes munkatársakat, kortárs segítőket, tanúságtevőket, módszertani segédanyagokat keresni, hogy mindezek segítségével ne csak értelmi, de érzelmi oldalról és kreativitásukon keresztül is megszólítsuk a fiatalokat.

¹¹ Országos Ifjúságpasztorációs Tanulmányi Napok Záródokumentum, MKPK Ifjúsági Bizottsága, Budapest 2015 – 2017, 24–26.

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

- Használjuk ki a természet adta lehetőségeket: kirándulás, természetben való csendes elmélkedés, ima, zárandoklat stb.
- A liturgia gazdagságának megismertetésével a fiatalok bevonhatóvá válnak az egyház közösségi ünneplésébe.
- Kreatív módszerekkel neveljük őket a Szentírás rendszeres olvasására.
- Segítsük őket minél többféle imaforma elsajátításában (használhatunk vonzó promóciós anyagokat). Imaiskola, szentségimádási lehetőség, elköteleződésre való lehetőség biztosítása (pl. a nap adott szakában vállalt ima, közbenjáró ima, szentségimádás, karitatív szolgálat vállalása).
- A szentségi életre nevelésben fontos a hasonló életkorú tanúságtevők bevonása (akik rendszeresen járulnak szentgyónáshoz, szentáldozáshoz), a bérmálkozók bevonása a plébánia életébe.

Az előkészítés mellett fordítsunk nagy figyelmet az utógondozásra is: Szentlélek-szeminárium, a bérmáltak bevonása a fiatalabbak hitéletének szervezésébe, bűnbánati liturgia, „közös” gyónási alkalmak szervezése stb.

- Legyünk tájékozottak az egyházmegyei, országos és nemzetközi ifjúsági programok kínálatát illetően. A világegyház ifjúságpasztorációs iránymutatásai, különösen az ifjúsági világtalálkozók előkészítő anyagai, de az országosan meghirdetett tematikus évek célkitűzései is arra szolgálnak, hogy a helyi pasztorációba beépítve segítsék az ifjúsági közösségek életének alakulását.

- Ha a helyi adottságok nem teszik lehetővé ifjúsági közösség kialakítását, segítsük a fiatalokat, hogy legalább regionális szintű közösséghez kapcsolódhassanak.

- Lelki médiatár és lelki könyvtár létrehozása a közösen összegyűjtött, megosztott ifjúsági segédanyagokból (keresztény kisfilmek, a szentek életének korszerű bemutatása, egyéb segédanyagok). Az internet nyújtotta lehetőségek érett használata elengedhetetlen, és a fiatalok számára természetes életteret jelent, ugyanakkor az ifjúsági vezetőnek az internet azon veszélyeivel is tisztában kell lennie, amelyekkel a fiatalok esetleg nem is számolnak.

3.3 A személyes kísérés szerepe a fiatalokkal való foglalkozásban¹²

A személyes kísérés célja a fiatal segítése abban, hogy érett, hivatását élő (tehát saját útját járó) kereszténnyé váljon, és istenkapcsolata mélyüljön. Az ifjúsági vezető, lelkipásztor hozza szóba a lelkivezetés fontosságát prédikációkban vagy hittanórákon, és törekedjen gondoskodni arról, hogy a fiatalnak legyen hová mennie, amikor igénye támad rá. A lelkivezető legyen vonzó példakép, igyekezzen barátságos légkört teremteni, törekedjen az életszentségre. Segítsük a fiatalokat abban, hogy jó példaképeket találhassanak: a hitüket példásan élő, megfelelő lelki érettséggel rendelkező testvéreknek legyen szívügyük a fiatalabbak hitre nevelése. Ha szükséges, vegyük igénybe jól képzett világi segítők szolgálatát is, a kompetenciahatárok figyelembevételével. Jó, ha van egy listánk a szóba jövő katolikus szakemberekről és mentálhigiénés lehetőségekről (a teljesség igénye nélkül néhány példa: Oázis Lelkigondozó és Mentálhigiénés Szolgálat, Kilátó Ferences Mentálhigiénés Központ, Ignáci Lelkiségi Központ lelki kísérői képzését, Semmelweis Egyetem mentálhigiénés

¹² Országos Ifjúságpasztorációs Tanulmányi Napok Záródokumentum, MKPK Ifjúsági Bizottsága, Budapest 2015 – 2017, 26–27.

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

képzését, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola pasztorális tanácsadói képzést végeztek, katolikus pszichológusok listája stb.).

3.4 A közösségek szerepe a fiatalok életében

A kulcsszó valójában a *vallási szocializáció*. A vallási szocializáció azoknak a tapasztalatoknak az összességét jelenti, amelyek meghatározzák, hogy egy fiatal hol tart a lelki életben. A vallási szocializációban a családi, baráti, egyházi és közösségi tapasztalatok egyaránt fontos szerepet játszanak. A mi feladatunk, hogy ezt a folyamatot pozitív, nevelő hatású tapasztalattá tedd számunkra. Az ifjúsági munka célja az, hogy a fiatalok közösségre jussanak Istennel és egymással. A halállal és a haldoklással kapcsolatban készített felmérések azt mutatják, hogy halálos ágyukon az emberek nagy része, minden mást félretéve, elsősorban két dologra vágyik: Istennel és szeretteivel való közösségre. Az ifjúsági munkának arra kell összpontosítania, hogy egy ilyen létfontosságú, bizalmon alapuló szeretetközösséget alakítson ki Istennel, illetve arra, hogy egy egészséges, támogató közösséget hozzon létre egymással. Az ifjúsági munka nem korlátozható csupán a fiatalok lelki igényeinek a „kielégítésére”. Az ifjúságpasztorációban a jó vallási szocializáció az embert a maga teljességében közelíti meg (vö. V. E. Frankl: *unitas multiplex*). A lelki növekedés az ember életének más területeivel is összefüggésben áll. A jó ifjúsági csoportban egyensúlyban vannak egymással a testi, szellemi, társadalmi, érzelmi és lelki tevékenységek. Az Apostolok Cselekedetében azt látjuk, hogy az első keresztyéneknél az ima, a közösségi élet, a testi dolgok (pl. étkezés), a tanítás, a dicsőítés és a szolgálat egyensúlyban voltak egymással (vö. ApCsel 2,42). A serdülőknél a kortársak pozitív befolyása és a közösségi érzés a keresztyén öntudat kialakításának és az egészséges

vallási szocializációnak a két legfontosabb tényezője. Ezekkel kapcsolatosan fel kell tenniük maguknak a közösségeinknek a kérdéseket:

- Van-e igazi közösségi összetartás, összetartozás a közösségben, csoportban?
- Valóban közösségre és támaszra lelnek-e a fiatalok az ifjúsági csoportban?
- Figyelembe vesszük-e a teljes ember igényeit?
- Hogyan mélyíthetnénk el a közösség iránti elkötelezettséget a csoportban?

3.5. Ifjúsági közösségvezetők képzése

A képzés célja

A képzés célja, hogy élő katolikus közösségek létrejöttét és működését segítő vezetők szolgáljanak az egyházban. Legyenek képesek arra, hogy mint stabil, értékrendjükben, hitükben biztos emberek mintaként szolgálhassanak a rájuk bízottak körében. A felmerülő nehézségek kapcsán legyen állóképességük. Legyenek képesek – lehetőleg helyben – ifjúsági közösségeket létrehozni és azok tagjait Krisztushoz vezetni, azzal a céllal, hogy az ilyen közösségek hosszabb távon, akár egészen a családi közösség állapotáig fennmaradjanak.

A képzés kifutása

A jó vezető legyen jó katolikus (járjon a megtérés útján), hitét gyakorló (akinek személyes kapcsolata van Jézus Krisztussal). Legyen képes és alkalmas utat mutatni, másokat Krisztushoz vezetni, és legyen ehhez szükséges kiállása. Legyen becsületes ember, erkölcsös, tiszta (párkapcsolati szempontból is), alázatos és egyházas. Legyen

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

kiegyensúlyozott, elkötelezett ember, aki időt szán a közösségre, tenni akar, motivált és jó csapatember. Fontos, hogy legyen célja, amiért dolgozik. Vállaljon felelősséget magáért, másokért, legyen tudatos, fejlődőképes, gondolkodó – reflektáljon magára, legyen rugalmas, de hűséges. Legyen tisztában a képességeivel, erősségeivel, gyengeségeivel. Rendelkezzen tiszta katolikus tanbeli ismeretekkel (amiket vall is), továbbá megfelelő módszertani ismeretekkel, eszköztárral. Szakmailag legyen képzett. Fontos, hogy amit tanult, tudja alkalmazni is, ne csupán végrehajtani.

Utánkövetés, folyamatos képzés

A közösségvezető-képzés célja az, hogy minél több településen szülessenek ifjúsági közösségek. Abban az esetben, ha egy fiatal már egy meglévő közösségből érkezik a képzésre, kulcskérdés a frissen végzett vezető visszakísérése a helyi közösségébe. Amennyiben új közösség létrehozásáról van szó, a vezetőképző feladata a vezető segítése helyi közösség létrehozásában (lehetőleg saját plébániáján).

Utógondozásra, folyamatos képzésre, a túlterhelődés megelőzésére is feltétlenül szükség van. Ennek módja épülhet a képzőkkel való további személyes kapcsolattartásra, mentori-kísérői kapcsolatra, későbbi képzésekbe való bekapcsolódásra, illetve a hasonló szolgálatot végző fiatalok tapasztalatcseréjére például közös lelkigyakorlatok keretében.

A közösségvezetőknek legyen feladata, hogy az utánpótlás biztosításában segítsenek, motiválják a fiatalokat a feladatok átvételére. Több „évfolyam” képzése után rendezzünk közös programot a végzetteknek, lehetőleg a meglévő kapcsolati rendszerek és a potenciális pasztorális együttműködés alapján, pl. területi egységenként.

Nem szabad elfeledkezni a papok, kispapok és hitoktatók ilyen irányú továbbképzéséről sem. Fontos, hogy minden esetben tisztázva legyen a

papok és a közösségvezetők együttműködése a helyi igények figyelembevételével a képzés kialakításának kezdetétől a folyamatos utánkövetésig.

3.6. Lelkiségi mozgalmak az ifjúság szolgálatában

„Létezik az egyházi életnek egy folyamatos és alapvető formája, amely az Egyház történelmi rendjének folytonosságát juttatja kifejezésre. Ugyanakkor a Szentléleknek léteznek mindig új megjelenési formái, amelyek mindenkor élővé és újjá változtatják az Egyház szerkezetét.”¹³ – mondta Ratzinger bíboros (XVI. Benedek pápa) 1998 pünkösdjén, a Mozgalmak I. világtalálkozóján.

A régi korokban elsősorban a szerzetesrendek töltötték be azokat a „szerepeket” melyeket ma a lelkiségi mozgalmak igyekeznek betölteni. A szerzetesrendek jelentették az alternatívát a hit megélésének területén. Úgy tűnik, hogy ma már a plébániák önmagukban nem elégségesek a hívek különböző szükségleteinek betöltésére, így a létrejövő csoportok, közösségek – miközben hordozzák a plébániáknak tulajdonított értékeket is sokszor – sok szempontból előnyösebb helyzetben vannak a plébániákhoz képest az ifjúságpasztoráció területén. Szent II. János Pál pápa írja a *Christifideles Laici* 26. pontjában: „Kétségtelen, hogy korunkban az Egyház feladata mérhetetlen, és ennek betöltésére a plébánia egyedül nem elégséges. (...) A helyek, a jelenléti módok és a cselekvés sokasága mind szükséges ahhoz, hogy az evangélium szavát és kegyelmét a mai emberek oly változatos életfeltételei közé el lehessen vinni, mivel a vallás terjesztésének és az apostolkodásnak különböző módjai kulturális,

¹³ Joseph Ratzinger, *Az egyházi mozgalmak és helyük a teológiában*. In: Lelkiségek és mozgalmak találkozója. Pasztorális helynökség, Corvinus Kiadó, Budapest 1998, 10.

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

társadalmi, oktatási, foglalkozási, stb. téren nem mindig találhatnak központra vagy kiindulási pontra a plébánián.”¹⁴

A mozgalmakkal és lelkiségekkel kapcsolatban sok hívő testvérünknek van fenntartása. Ennek az oka valószínűleg az, ami egyben előnyük is, hogy fel tudják venni a versenyt a különböző szektákkal a személyes törődés és radikalitás okán. Azonban éppen a radikalitásuk miatt sokszor maguk is szektagyánússá válnak. Ez adott helyzetben veszélyt is jelenthet, ha egy adott mozgalomban, közösségben nincs meg a megfelelő teológiai megalapozottság és egyházas szellem, akkor könnyen eltávolodhat a tiszta katolikus tanítástól. Ezt megelőzendő fontos, hogy a közösségek, mozgalmak mindig álljanak kapcsolatba egyházi vezetőkkel, akik efféle segítséget vagy „kontrollt” gyakorolnak felettük. Másfelől a híveknek is tudomásul kell venniük, hogy a szokásostól eltérő vallási kifejezési formák nem jelentenek feltétlenül téves tanítást.

A mozgalmaknak az Egyház egészébe történő felelősségteljes beépülését illető szemléletváltozásnak azonban el kell jutnia a helyi közösségek szintjére is. A lelkiségek és mozgalmak lelkipásztorkodásban történő integrálódása szempontjából jelenleg a plébániák és e közösségek viszonya tűnik a legfontosabb kérdésnek. Eltérőnek látott problémaviláguk miatt az egyházközségek és a lelkiségek, úgy tűnik, még számos esetben kölcsönösen nem értik meg, nem fedezik fel egymás gondjait és értékeit. Azt is meg kell állapítanunk, hogy a lelkipásztorok többsége keveset tud konkrét lelkiségi mozgalmakról, akár még azokról sincs teljes képe, melyek a plébániája környékén működnek. Ezek alapján célként fogalmazhatjuk meg azt is, hogy a lelkipásztorok és az ifjúsággal foglalkozó munkatársak (katekéták, hittanárok, stb.) mélyebben megismerhessék az egyes lelkiségi mozgalmak jellegzetességeit, sajátosságait.

¹⁴ II. János Pál pápa: *Christifideles Laici*, 26.

3.7. A rendezvények szerepe az ifjúságpasztorációban¹⁵

A katolikus ifjúsági programokat a célcsoport ismeretében, gondos felmérés és tervezés nyomán rendezzük meg, figyelembe véve a fiatalok valós igényeit és a pasztorációs célokat (istenélmény, közösségélmény, egyházélmény nyújtása, érett kereszténnyé válás). A rendezvény építsen az egyház tanítására. Témaválasztásában tartson egyensúlyt az Istennel, az emberrel és a világgal megélt kapcsolat témái között az evangélium fényében.

A rendezvény tervezése során törekedjünk arra, hogy a mennyiségi (létszámbeli) logikát váltsa fel az evangélium logikája. Az idők jeleire figyelve, a realitások talaján, alázattal álmodjunk új rendezvényeket. Az együttműködésre törekvő, egyszerre több egyházi szereplőt (egyházmegyék, szerzetesrendek, mozgalmak) bevonó rendezvények nagy erővel bírnak. A szolgálatra nevelés szellemében törekedjünk a rendezvény célcsoportjába tartozó fiatalokkal közösen szervezett programok megvalósítására.

Az egyházi rendezvény megvalósításához megfelelő anyagi és humán erőforrás biztosítása szükséges. Ennek előfeltétele, hogy a magasabb szintű (egyházmegyei, országos) tervezés során az ifjúságpasztoráció megkapja azt a prioritást, amely a jövő kereszténységét alakító jelentősége alapján megilleti.

Az egyházi rendezvények hatókörük szerint lehetnek: helyi (plébániái, intézményi...), egyházmegyei, lelkiségi csoporthoz kötődő, regionális, országos és nemzetközi események. Minden programszervezést alá kell rendelni a közösségépítés céljának. A fiatalokat nevelni kell, hogy ne váljanak fogyasztói keresztényekké és ne válogassák a jobbnál jobb „nagy” programokat a konkrét helyi eucharisztikus közösséghez tartozás rovására,

¹⁵ *Országos Ifjúságpasztorációs Tanulmányi Napok Záródokumentum*, MKPK Ifjúsági Bizottsága, Budapest 2015 – 2017, 28–29.

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

ugyanakkor helyi közösségeik ne váljanak belterjessé, hanem egy józan arányossággal kapcsolódjanak a regionális, egyházmegyei, országos és nemzetközi katolikus eseményekhez, megélve az egyetemes egyházhoz tartozásukat, miközben felállítják a maguk számára helyes prioritásokat.

Egy helyi, regionális program rendezésénél elengedhetetlen az egyházas érzület érvényesülése, az érdeklődés egymás tevékenységei, illetve programjai iránt, valamint az információk átadása. Elengedhetetlen, hogy a rendezvény illeszkedjen az adott terület, illetve az annál nagyobb hatókör pasztorális tervébe, különösen ügyelve arra, hogy a kiemelt jelentőségű országos programok időpontjai védettek legyenek.

Ugyanakkor a fiatalok attitűdjének megítélésénél tekintetbe kell venni azokat a megváltozott felfogás- és adottságbeli körülményeket, amelybe ők már születésüknél fogva belenőttek, és amelyek jelenleg korjellemzőnek tűnnek, például a globálisabb életérzést és a mobilitás megnövekedett szintjét. Ezért nem szabad eljűnk merev – főleg nem az eltérő megközelítést elítélő, lenéző – módon követelményként állítani korábbi korok magától értetődő eszményeit vagy adottságait – például a helyi kötődést mint elvárást –, hanem segíteni kell őket ezek értékeit megtapasztalni, tudatosan felismerni.

4. AZ IFJÚSÁGPASZTORÁCIÓS MUNKACSOPORT

4.1. Az Ifjúságpasztorációs Munkacsoport tagjai

Ifjúságpasztorációs Munkacsoport alatt azon személyek összességét értjük, akik az egyházmegyében ifjúságpasztorációs tevékenységre megbízást kaptak és azt az egyházmegyei koordináció keretei között végzik önkéntesen vagy hivatásszerűen. Az Ifjúságpasztorációs Munkacsoportnak

hivatából tagjai kell, hogy legyenek az alábbi személyek: ifjúsági referens, ministráns referens, hivatás referens, katolikus középiskolák lelki élteért felelős lelkipásztor, evangelizációs munkatárs. A munkacsoport tagjai továbbá mindazok, akik számára a referensek egy éves püspöki megbízólevelet kérnek, és akik e megbízásuk alapján önkéntesként segítik a referensek munkáját.

4.2. Az ifjúsági referens feladatai és szerepe az ifjúságpasztorációban

1. Szervezi és elősegíti az egyházmegyében működő ifjúságot segítő mozgalmak, közösségek, szervezet tevékenységének koordinációját.
2. Támogatja és elősegíti az ifjúság önszerveződését.
4. Kezdeményezi, ápolja és koordinálja az e tevékenységet érintő belső (egyházmegyei) és külső (egyházmegyén kívüli: regionális, országos és nemzetközi) kapcsolatokat.
5. Erőforrásokat szerez az ifjúsági feladatainak ellátásához, a gyakorlati ifjúsági munkához.
6. Tevékenységhez ismernie kell az egyházmegye ifjúsággal foglalkozó, intézményeinek tevékenységét, kapcsolatot kell tartania azok munkatársaival.
7. Az ordinárius által elfogadott feladatok megoldásához szükséges feltételeket feltérképezi, javaslatokat tesz, reális kéréseket fogalmaz meg. A megvalósításához költségvetést készít, majd a folyamatot ellenőrzi, segíti, koordinálja.
8. Az intézményrendszerekben segíti a fiatalok önszerveződését.
9. Az MKPK Ifjúsági Bizottság Tanácsadó Testületében képviseli az egyházmegyét.

10. Az ifjúságpasztorációs munkacsoport munkáját összefogja, koordinálja.

4.3. Az Ifjúságpasztorációs Munkacsoport működése

A zsinat által meghatározott módon működik majd.

5. AZ IFJÚSÁGPASZTORÁCIÓ ÉS A HIVATÁSGONDOZÁS KAPCSOLARENDSZERE¹⁶

5.1. Közös színterek

A hivatásgondozás célja: segíteni a fiatalokat, hogy érett felnőttként felfedezzék meghívottságukat, és szabad életdöntést tudjanak hozni. Itt kapcsolódik össze az ifjúságpasztoráció és a hivatásgondozás.

Hivatásgondozás szempontjából fontos, hogy alkalmas fiatalokat bevonjunk az ifjúsági közösségek vezetésébe, ezért szükséges ifjúsági vezetőképző program elindítása.

Életadó lenne, ha fiatal papok, szerzetesközösségek népmissziókat vállalnának. Kiemelt ünnepeken (pl. Szentháromnapon) az ifjúsági közösségek vállalják a részvételt és a szolgálatot (ének, olvasmányok, liturgikus szolgálat).

A lábjegyzetben hivatkozásként megjelölt dokumentuma az MKPK-nak javasolja, hogy a papnevelésben kapjon helyet az ifjúságpasztorációs képzés.

5.2. Ministránspasztoráció

A liturgia szép és igényes ünnepléséhez képzett segítőkre van szükség. Minden lelkipásztor tartsa szívügyének a ministránsokkal való foglalkozást (ministránsok meghívása, ministránsfoglalkozás, ministránsavatás). A plébániai ministránsközösség kapcsolódjon bele az egyházmegyei nagy ministránsközösségbe, hiszen ez őket is megerősíti, mert azt látják, hogy sok más társuknak is szívügye az oltár szolgálata. Figyeljünk arra, hogy saját plébániánk programjait hangoljuk össze az egyházmegyei és országos programokkal! Szép az is, ha egy-egy ministránsközösség egymással külön-külön is találkozik (közös programok, vetélkedő, játék, sport). Emlékezzünk arra, hogy a Szent Három Napban kispapként milyen nagy ajándék volt a főpástorral együtt töltött idő, ünneplés, imádság, közös liturgia. Ez a modell részben a plébánián ministránsokkal, segítőkkel is kivitelezhető, akár napközi otthonos formában (Kriszmaszentelési szentmisétől a húsvéti vigíliáig).

KÉRDÉSEK

1. Hogyan vannak jelen a keresztény élet elemei az otthoni nevelésben?
2. Hogyan látom az iskolai hitoktatást?
3. Hogy állunk ministránsok terén a plébániánkon?
4. Ha jönnek, miért jönnek a gyermekek ministrálni? Ha nem, miért nem? Hogyan hívhatnánk meg őket?
5. Vannak-e a plébánia közösségében fiatalok? Hogyan vannak ők jelen?
6. Hogyan vesznek részt az egyházközség életében?

¹⁶ Országos Hivatásgondozó Konferencia Záródokumentuma, Leányfalu 2015.

Ifjúságpasztorációs Zsinati Munkadokumentum 2018-2020.

7. Mit lehet tenni annak érdekében, hogy a fiatalokat ne elijesszük hanem, hogy azt érezzék, hogy az egyház az, akire mindenben mindenkor mindennek ellenére számíthatunk, mert mi az Irgalmas Isten szerető és váró arcát mutatjuk neki?
8. Hogyan vonhatnánk be jobban a fiatalokat a plébánia életébe és hogyan bízhatnánk rájuk nagyobb felelősséget (pl. gyermekpasztoráció, minitránsközösség, stb.)?
9. Milyen programot lenne fontos szervezni számukra esperes kerületi vagy egyházmegyei szinten.
10. Milyen szerepe van a fiatalok életében a közösségnek? Tudnak-e közösségben lenni? Vagy nem? Ha nem, miért nem?
11. Mit várnak a fiatalok az Egyháztól
12. Hogyan látom a papok hozzáállását a fiatalokhoz:
13. Hallottam-e olyan ifjúsági programról, amit jó volna egyházmegyénkben vagy plébániákon megszervezni?
14. Mitől félnek fiataljaink a leginkább?
15. Mibe kapaszkodnak?
16. Mi lenne segítség számukra?
17. Megtartó erőt jelent-e a közösség?
18. Van-e lehetőség ifjúsági misékre a plébániákon?
19. Milyen nehézségekkel küszködnek fiataljaink a párkapcsolatok terén? Tévedések, csalódások esetén kihez mennek? Érzik-e a családban a feltétlen szeretet otthonát?
20. Hogyan működik a családos életre és felelős nemi életre való előkészítés közösségeinkben és családjainkban?
21. Hogyan motiválhatjuk a fiatalokat, hogy a karitász munkában is szívesen vállaljanak részt?
22. Mit tapasztal miként mutatkozik meg a fiataloknál a spiritualitás utáni vágy?
23. Hogyan van jelen ifjúsági csoportjainkban, közösségeinkben az imádság és a személyes kísérés?
24. Hogyan lehetne ifjúsági katekézist indítani a nagyobb plébániákon és hogyan lehetne azokat vonzóvá tenni a fiatalok számára?
25. Hogyan lehetne megszólítani a vallásukat nem gyakorló és nem hívő fiatalokat?
26. Mi ijeszti el az egyháztól a nem hívőket/külső szemlélőket?
27. Mi teheti vonzóvá a szentmisén való részvételt fiatalok számára?
28. Hogyan lehetne érzékelhetőbbé tenni, hogy megéri közösséghez tartozni?
29. Mi alapján választ a mai fiatalság példaképet magának?
30. Milyen értékeket, erényeket tart fontosnak a fiatal generáció?
31. Milyen vágyaik, céljaik vannak a fiataljainknak a jövőre nézve?
32. Milyen istenképpel rendelkeznek a fiatalok?
33. Hogyan látjuk a fiatalok hozzáállását a plébániákhoz, papokhoz, hitoktatókhoz?
34. Milyen erővel bírnak a katolikus ifjúsági táborok? Fontosak-e a fiatalok életében?
35. Hogyan lehetne a közösségi médiát az ifjúságpasztorációs munka javára használni? Érdemes lenne-e blogokat, videókat, honlapokat, fórumokat, csoportokat létrehozni?
36. Milyen közösségi lehetőségeik vannak a fiataloknak az ifjúsági csoportok után?
37. Milyen típusú egyházi programokon vennének részt szívesen a fiatalok?

Tartalom

BEVZETÉS.....	1
1. AZ IFJÚSÁG VALAMINT AZ IFJÚSÁGPASZTORÁCIÓ FOGALMÁNAK MEGHATÁROZÁSA	1
1.1. Az ifjúság fogalma.....	1
1.2. Az ifjúságpasztoráció egyházi kapcsolatrendszere	2
2. A FIATALOK HELYZETE A MAI VILÁGBAN.....	6
2.1 A fiatalok világának pszichológiája.....	6
2.2. Vallásszociológiai kitekintés	7
2.3. A fiatalok helyzete, szerepe a társadalomban	7
2.4. A fiatalok szerepe az Egyházban	8
2.5. A <i>Katolikus Ifjúságkutatás 2017</i> nevű kutatássorozat eredményeinek rövid összefoglalása	8
3. AZ IFJÚSÁGPASZTORÁCIÓ ELEMELI.....	9
3.1. A fiatalok nevelése, katekézise	9
3.2. A szentségi lelkiesség és az ima.....	11
3.3 A személyes kísérés szerepe a fiatalokkal való foglalkozásban	12
3.4 A közösségek szerepe a fiatalok életében.....	13
3.5. Ifjúsági közösségvezetők képzése.....	13
3.6. Lelkiségi mozgalmak az ifjúság szolgálatában.....	14
3.7. A rendezvények szerepe az ifjúságpasztorációban	15
4. AZ IFJÚSÁGPASZTORÁCIÓS MUNKACSOPORT	16

4.1. Az Ifjúságpasztorációs Munkacsoport tagjai.....	16
4.2. Az ifjúsági referens feladatai és szerepe az ifjúságpasztorációban ..	16
4.3. Az Ifjúságpasztorációs Munkacsoport működése	17
5. AZ IFJÚSÁGPASZTORÁCIÓ ÉS A HIVATÁSGONDOZÁS KAPCSOLARENDSZERE	17
5.1. Közös színterek.....	17
5.2. Ministránspasztoráció	17
KÉRDÉSEK	17